
Dos regals del bosc cremat: el complex de Les Falgueres i la cova de Salallassera

Jordi Guillemot

Universitat de Barcelona

Resum

El 10 d'agost de 2003 un terrible foc va començar pels volts de les cinc de la tarda al pati de la casa del Rossinyol Nou, a la vall d'Horta, i va anar fent via cap al nord, cap a Monistrol de Calders.

Més d'un miler de persones es van acostar voluntàriament a Sant Llorenç Savall per donar un cop de mà, i van superar totes les previsions i possibilitats de coordinar-los. Van desbordar tant o més que el foc. Va ser una bona notícia. I la bona notícia avui és que el bosc s'està refent més enllà dels designis de la sort. La petita notícia d'aquest treball és que el bosc cremat ens ha regalat algunes noves cavitats que desconèixiem: el complex de Les Falgueres i la cova de Salallassera. Us convido a veure el documental *Cendres*, una visió personal de l'incendi.

Tant de bo no se'ns cremi mai el coneixement.

Paraules clau

Incendi, espeleologia

Resumen

Dos regalos del bosque quemado: el complejo de Les Falgueres y la cueva de Salallassera

El 10 de agosto de 2003 un terrible incendio empezó cerca de las cinco de la tarde en el patio de la masía del Rossinyol Nou, en el valle de Horta, avanzando por el norte hacia Monistrol de Calders.

Más de un millar de personas acudieron voluntariamente a Sant Llorenç Savall para prestar su ayuda, superando todas las previsiones y posibilidades de coordinación. Desbordaron tanto o más que el fuego. Fue una gran noticia. Y la buena noticia de hoy es que el bosque se está rehaciendo más allá de los designios de la suerte. La pequeña noticia del presente trabajo es que el bosque quemado nos ha obsequiado con algunas nuevas cavidades que desconocíamos: el complejo de Les Falgueres y la cueva de Salallassera. Os invito a ver el documental *Cendres* (Cenizas), una visión personal del incendio.

Ojalá que nuestros conocimientos nunca se conviertan en cenizas.

Palabras clave

Incendio, espeleología

Abstract

Two gifts of the burnt forest: the Les Falgueres complex and Salallassera cave

On 10 August 2003 a terrible fire broke out about five o'clock in the afternoon in the courtyard of the Rossinyol Nou house, in Horta valley, and spread to the north, towards Monistrol de Calders.

Over a thousand people came to Sant Llorenç Savall of their own accord to lend a hand, and exceeded all plans and possibilities of coordinating them. They were as or more overwhelming than the fire. It was good news. And the good news today is that the wood is growing again above and beyond the designs of fortune. The small piece of news in this work is that the burnt woodland has made us the gift of some new cavities which we were unaware of before: the Les Falgueres complex and Salallassera cave. I invite you to see the documentary *Ashes*, a personal vision of the fire.

Let us hope that knowledge never burns.

Keywords

Fire, speleology

Introducció

A l'incendi del 2003 la veritable notícia va ser els centenars de ciutadans que, més enllà del Registre de la Propietat, van sentir que allò que es cremava eren les seves pròpies vides i van desplaçar-se a ajudar com fos. I en tots els sentits, van desbordar les previsions més pessimistes. Malgrat que no va figurar en cap titular de premsa, per a mi va ser la millor notícia. La millor de totes. I des de l'efímera Plataforma Cendra crec que se'ls va homenatjar com calia.

Ara la millor notícia per a mi és que amb la meua filla hem plantat un arbre al turó d'Abellerols i està creixent i comença a tenir companyia al seu voltant. Ara per ara, la millor notícia per a molts és que la natura és molt tossuda i es refà amb una voluntat que ja la voldríem per a nosaltres.

Ni aquest ni cap incendi hauran servit mai per a res, si des de les institucions responsables no hi ha la voluntat necessària per reconèixer els errors que es produeixen en aquestes situacions. És impossible esmenar o millorar res si no es reconeixen primer les mancances que hi han hagut.

La petita notícia d'aquesta comunicació és la descripció d'aquestes dues cavitats que l'incendi va posar al descobert.

El complex de Les Falgueres (160 m de recorregut total)

El complex de Les Falgueres és tot un seguit de cavitats enclavades en un nivell de conglomerat carbonàtic eocènic d'uns 15 a 20 metres de potència que, en opinió del geòleg egarenc Marc Anglès, podria pertànyer a un delta diferent del de Sant Llorenç del Munt, tot seguint un eix Gallifa-Moià. Es tractaria d'un riu amb avingudes més de tipus torrencial i amb característiques litogenètiques més emparentades amb el delta de Montserrat, tals com una matriu de sorra més grollera, principalment quarcítica, d'un color gris molt clar i amb uns còdols de mida més reduïda (entre 3 cm i 8 cm de diàmetre). Cal destacar en totes les cavitats l'absència total de fenòmens calcaris. El capbussament dels estrats i l'orientació de les diàclasis tampoc no semblen tenir res a veure amb els del massís de Sant Llorenç del Munt (vegeu la figura 1).

Situació

El conjunt de cavitats està inserit en una franja d'uns 50 metres de cinglera, descobertes el desembre del 2003. El nivell carbonàtic on estan situades és a la cara est d'un turó que hi ha entre el cims del Camp d'Espenellacs i les Roques Salvatges, dins el terme de Gallifa. La cota altimètrica aproximada és de 815 metres. És probable que el lloc rebí també el nom de Roques de Sant Sebastià. L'únic referent toponímic més o menys segur ens el proporciona l'editorial Alpina, situant l'indret proper al coll de les Falgueres. Des de la cruïlla del Pi d'en Guàrdia, cal agafar la pista que flanqueja pel cantó de la Rovira i trobar un sender PR que passa per dessota la cinglera de l'esmentat turó.

Breu descripció de les cavitats del complex de Les Falgueres

Cova de la Columna (38 m)

D'est a oest la primera cavitat remarcable que trobarem és la cova de la Columna, d'uns 38 metres, l'eix principal de la qual és una galeria d'orientació N30E amb dos ramals a l'esquerra i un altre a la dreta, tots amb orientació W340N, predominant a tot l'indret. Cal dir que l'accés als dos ramals de l'esquerra va requerir la desobstrucció de sengles murs artificials que, d'ençà que la pagesia els havia col·locat per evitar la proliferació de caus de petits carnívors, encara no havien estat retirats, constituint la prova que les coves no havien rebut mai visites per part d'espeleòlegs. Al fons del segon ramal de l'esquerra es van trobar restes òssies recents de teixó (*Meles meles*).^{*} El ramal de la dreta desemboca a la cinglera i perfila una segona boca dividida en dos per una peculiar columna de roca.

Cova Alçada (11 m)

A tocar de l'anterior i situada a un metre i mig del sòl, hi ha aquesta cavitat amb una galeria única W340N amb 11 metres de recorregut amb força pendent i amb un terra de sediment abundant i extremadament fi. L'altura mitjana del sostre és de 4 metres.

Balma de les Falgueres i cova de la Balma (15 m)

Sota la cova Alçada hi ha aquesta petita balma de 5 m de màxima profunditat i amb un pòrtic d'uns 14 metres. A més de la cova Alçada, la balma de les Falgueres està clivellada per dues diàclasis més, una d'escassa importància, i una altra (la cova de la Balma) de difícil accés i amb una única galeria d'uns 10 m de recorregut i uns 4 metres d'altura.

Cova Central (60 m aprox.)

Contigua a la balma, aquesta és la cavitat de major recorregut. Es tracta d'una cova amb quatre galeries d'accés paral·leles d'orientació W340N, enllaçades per intrincades galeries ortogonals, i que arriba a assolir en algun punt, sostres d'una altura superior als sis metres.

Cova Petita (5 m)

A uns quinze metres més a l'oest hi ha aquesta petita cavitat amb una única galeria d'uns cinc metres i mig de recorregut.

Forat i cova Penjada (4 m i 14 m)

Uns 10 metres més enllà trobem un forat arran de terra d'uns 4 metres de profunditat i tot seguit una altra cavitat penjada uns tres metres (grimpables) per damunt el nivell del sòl. Es tracta d'una galeria principal amb un ramal impracticable a l'esquerra que desemboca en una altra boca de dimensions reduïdes.

Cova Oest (12 m)

Situada a l'extrem oest del complex, la boca d'aquesta cova apareix dividida per una sèrie de blocs despresos dels

^{*} Informació facilitada per Miquel Nebot, de la secció Villalta d'Arqueologia i Paleontologia de la Federació Catalana d'Espeleologia. Aquests i altres materials han estat dipositats a la seu de la direcció del parc.

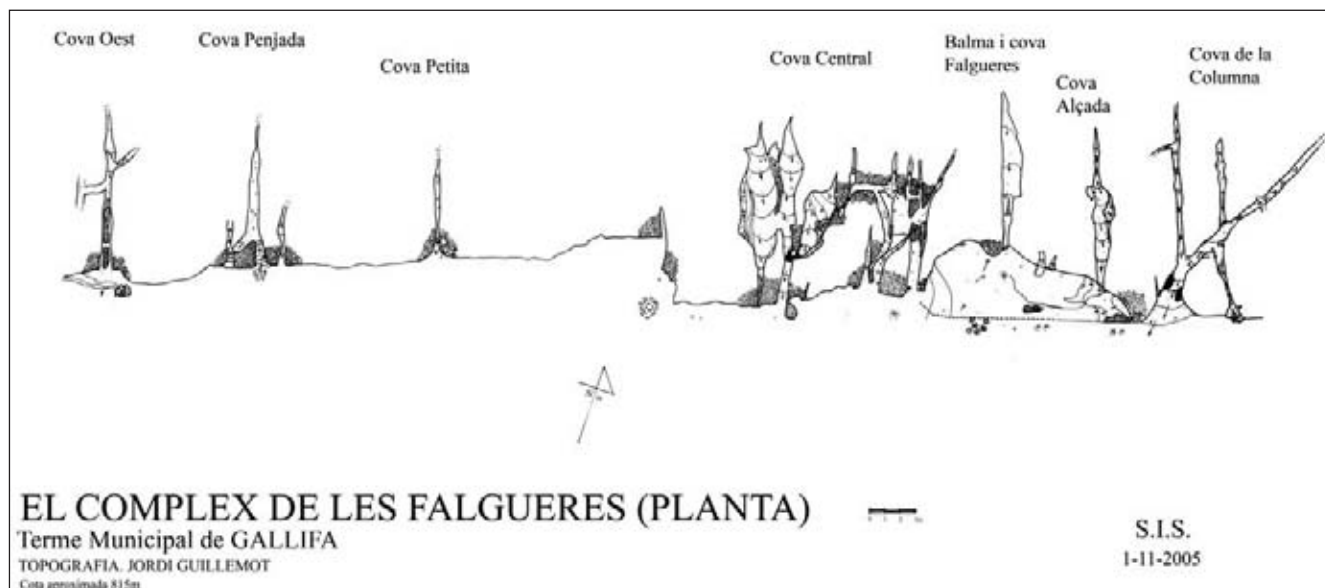

Figura 1. Tall del complex de Les Falgueres (Gallifa)

sostre. Amb una altura mitjana d'uns tres metres, presenta sengles ramals impenetrables a esquerra i dreta. La cavitat totalitza uns dotze metres de recorregut.

Cova de Salallassera (20 m)

Cavitat situada a la capçalera del torrent de Salallassera, dins el terme de Sant Llorenç Savall, i que fins l'incendi havia passat desapercebuda per als llorençans que tenien com a única referència a la zona el forat d'en Paré. (Vegeu la figura 2).

Descripció

Enclavada en conglomerats eocènics, la boca més gran ens permet entrar drets a la cova uns set metres lleugerament ascendents, moment en què la cavitat continua uns quatre metres més, però del tot impracticables. Al llarg d'aquesta galeria única i de direcció W305N trobem a l'esquerra dues petites galeries ortogonals d'un parell de metres cadascuna, a les quals es pot accedir arrossegant-se. L'altra

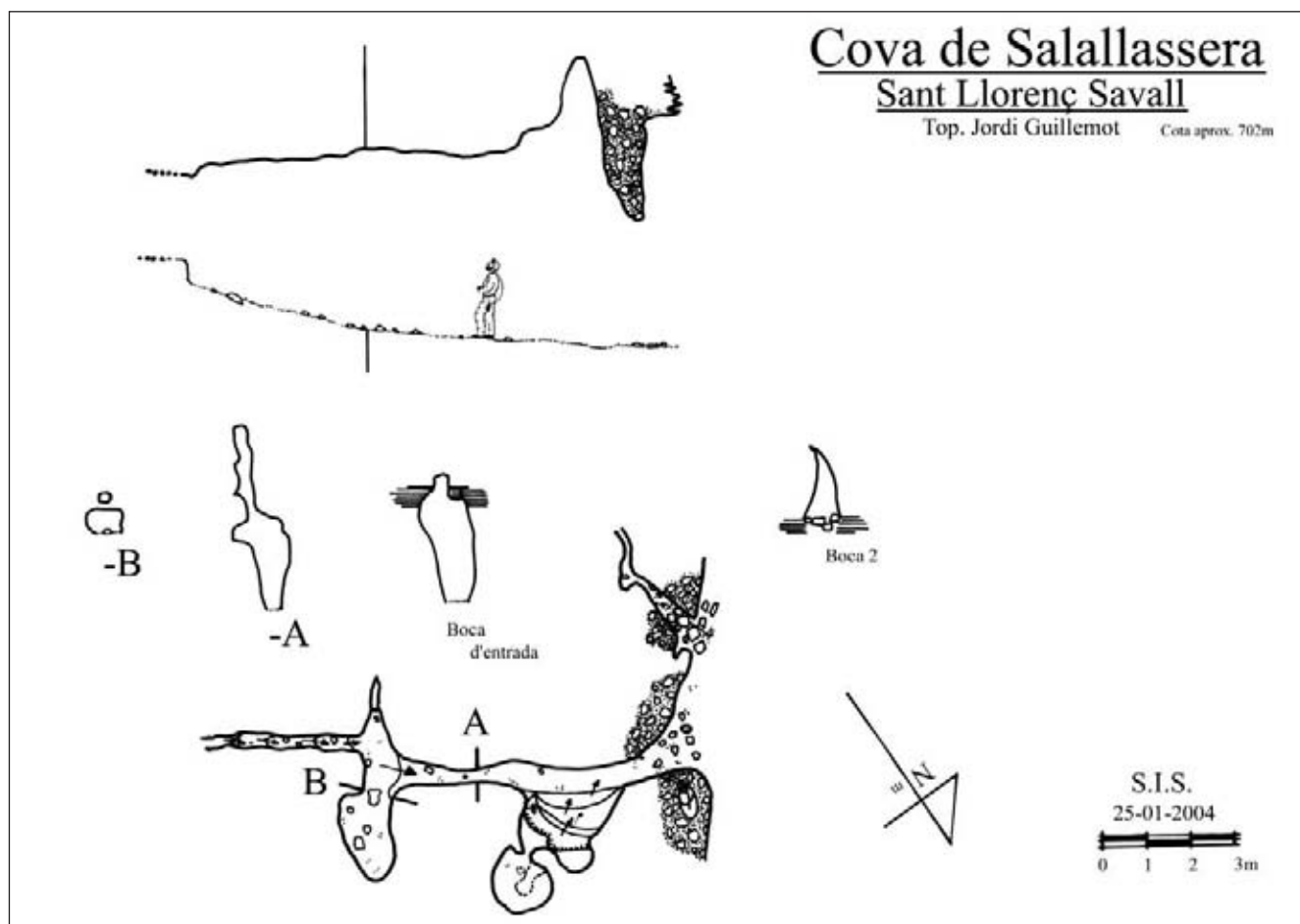

Figura 2. Talls de la cova Salallassera (Sant Llorenç Savall)

boca de la cova és una petita galeria única que no arriba als quatre metres de recorregut i en què destaca el sòl farcit de rocs de mida gran, possiblement de col·locació artificial. En total la cova de Salallassera comptabilitza una vintena de metres de recorregut.

Situació

La fesomia del lloc ha canviat molt des que han començat les obres de desboscament a la zona. Moltes capçades tombades han arrossegat esbarzers en la seva caiguda i gairebé impedeixen el pas cap a la cavitat. No obstant mirarem d'explicar-vos com arribar-hi. Partint de la cruïlla del Pi d'en Guàrdia prendrem el camí de l'esquerra que davallant suaument va a trobar la capçalera del torrent de Salallassera. Abans d'arribar-hi haurem deixat a la nostra esquerra un trencall que porta a la base d'una torre elèctrica. Un cop travessat el xaragall del torrent haurem de parar atenció a la nostra dreta per trobar les restes d'un antic clot

d'embassament, a tocar del camí. És el senyal per sortir de la pista per la nostra esquerra i anar a trobar el precipici sobre el torrent de Salallassera. La zona és plena de capçades i és gairebé intransitable. Resseguiem el precipici en direcció nord, fins a trobar la capçalera d'una torrentera (avui obstruïda per branques i troncs abatuts) per on mirarem de baixar. A la mateixa capçalera hi ha el forat i la petita balma de Salallassera. Un cop a baix de la torrentera, seguirem la base de la cinglera a la nostra dreta. En pocs metres trobarem les dues boques de la cova de Salallassera, aproximadament a la cota 702 m.

Bibliografia

Mapa escala 1:25.000 (2003). Alpina Edició.
Mapa Topográfico Nacional 1:25.000 (1985). Sant Llorenç Savall.
Mapa Centre Excursionista de Terrassa 1:20.000. (Edició 1988).